

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ»

МОРОЗ МАКСИМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК: 330.332.01.(477)

ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Спеціальність 08.00.08. – гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в ДВНЗ «Університет банківської справи» Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: Заслужений економіст України,
доктор економічних наук, професор
Барановський Олександр Іванович,
ДВНЗ «Університет банківської справи»,
проректор з наукової роботи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Балацький Євген Олегович,
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій
«УАБС» Сумського державного університету,
професор кафедри фінансів

доктор економічних наук, доцент
Слободянюк Наталя Олександрівна,
Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
завідувач кафедри фінансів та банківської справи

Захист відбудеться 25 лютого 2019 року о 13-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.883.01 в ДВНЗ «Університет банківської справи» за адресою: 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 1, ауд. 205.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Університет банківської справи» за адресою: 04119, м. Київ, вул. Білоруська, 17.

Автореферат розісланий «23» січня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

І. М. Боярко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток глобалізаційних процесів, домінування міжнародних інвестиційних відносин між країнами світу, посилення конкуренції за прямі іноземні інвестиції (ПІІ), збільшення внутрішнього інвестування пріоритетних галузей господарських комплексів все більшою мірою впливають на зростання національних економік, що зумовлює підвищення уваги до забезпечення інвестиційної безпеки (ІБ). Проте, сьогодні Україна внаслідок політичної нестабільності, кризового стану вітчизняної економіки загалом та фінансової системи зокрема, відсутності обґрунтованих економічної та фінансової політики, фактичного самоусунення державних органів від регулювання і здійснення інвестиційних процесів, величезного рівня корумпованості суспільних відносин, а відтак – відсутності належного інвестиційного клімату, не спроможна нарощувати внутрішнє інвестування та неконкурентоспроможна у боротьбі за іноземні інвестиції.

Крім того, триває відтік капіталу за кордон, спостерігається вкрай нераціональний галузевий і регіональний розподіл наявних інвестиційних ресурсів, що консервує недосконалу структуру національної економіки сировинного типу й суттєво знижує її конкурентоспроможність, фіксує технологічне відставання, підвищує залежність вітчизняних товаровиробників від кон'юнктури світових ринків, збільшує фінансування зарубіжних економік. Поряд з цим, значна частка заощаджень не трансформується в інвестиції, нерозвиненими залишаються канали міжгалузевого і міжрегіонального перепливу капіталів. Вищезазначене свідчить про вкрай низький рівень ІБ і вимагає якнайшвидшої й якісної розбудови дієвої системи її забезпечення в Україні.

Проблематикою ІБ займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як М. В. Алікаєва, Є. О. Балацький, О. І. Барановський, Р. В. Бузин, С. В. Васильчак, В. П. Гордієнко, І. В. Губенко, Н. В. Дацій, В. Ю. Єдинак, О. О. Єрмак, М. М. Єрмошенко, О. Р. Жидяк, П. Застерова, Н. М. Захватова, І.Б. Калашников, В. І. Кириленко, Л. П. Коваль, З. В. Лагутіна, С. М. Лакіш, Л.Г. Ліпич, О. К. Малютін, Т. Н. Манасерян, А. А. Мещеряков, С. З. Мошенський, В. І. Мунтіян, С. А. Негматова, К. І. Новікова, Л. Ф. Новікова, В. К. Сенчагов, Н. О. Слободянюк, А. М. Сундук, А. І. Сухоруков, А. Є. Федоренко, Г. О. Харламова, Ю. А. Шеховцова.

Водночас логічно незавершеними залишаються дослідження щодо визначення сутності й різновидів ІБ держави, викликів і загроз у цій сфері; взаємозв'язку рівнів ІБ держави та інноваційного розвитку національної економіки; формування забезпечувальних підсистем, суб'єктно-функціональної схеми, механізмів і розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) у формуванні системи забезпечення ІБ.

Отже, значущість та логічна незавершеність досліджень ІБ держави свідчить про актуальність теми даної дисертації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану наукових досліджень ДВНЗ «Університет банківської справи». В рамках НДР «Реформування фінансово-кредитної системи: методологія та практика» (номер державної реєстрації 0115U005652) дисертантом розроблені моделі системи ІБ України та пропозиції з удосконалення її підсистем і елементів.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає в поглибленні теоретико-методологічних засад, удосконаленні методичних підходів та розробці практичних рекомендацій з підвищення рівня ІБ України.

Згідно з поставленою метою у дисертаційній роботі визначені і розв'язані такі завдання:

- уточнити сутність ІБ та класифікацію її різновидів;
- систематизувати чинники та загрози ІБ держави;
- обґрунтувати методологічні засади формування системи забезпечення ІБ держави;
- проаналізувати стан, проблеми, недоліки і невирішені питання у забезпеченні ІБ України;
- з'ясувати чинники несприятливого інвестиційного клімату та низької інвестиційної активності економічних агентів;
- визначити ступінь досягнення Україною порогових значень індикаторів ІБ держави; взаємозв'язок останньої з бюджетною, податковою, валютною, інфляційною, борговою безпеками держави;
- змодельовати систему забезпечення ІБ України;
- обґрунтувати основні напрями удосконалення підсистем і елементів системи забезпечення ІБ України;
- розробити методичні підходи до оцінки ефективності системи забезпечення ІБ.

Об'єктом дослідження є ІБ України.

Предметом дослідження визначені теоретичні засади, методичні підходи та практичні аспекти забезпечення ІБ.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною базою дослідження є теорії фінансів, суспільного вибору, аналізу ефективності інвестицій, очікуваної корисності (expected utility theory), прийняття рішень, перспектив (prospective theory), систем, міжнародного руху капіталу, циклів, інвестиційних імпульсів, конкурентних переваг, поведінкових фінансів, а також інституціональна і портфельна теорії; загальні й спеціальні методи наукового пізнання.

Зокрема, методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, узагальнень і наукового абстрагування, типології застосовувались при визначенні сутності й змісту ІБ держави, чинників і загроз ІБ, методологічних засад формування системи її забезпечення; економіко-статистичні, розрахунково-аналітичні, системно-функціональний і графічний методи, методи експертних оцінок, факторного, структурного, компаративного і формального-логічного аналізу – при оцінці сучасного стану ІБ України, забезпечувальних підсистем системи її дотримання, визначенні проблем і недоліків дотримання і загроз ІБ; системний підхід, методи моделювання і аналогій – при моделюванні системи забезпечення ІБ України.

Інформаційною базою дослідження є: закони та нормативно-правові акти України, дані Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Організації Об'єднаних Націй, Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), Європейського форуму з питань стійкого інвестування (Eurosif), ОЕСР, Міжнародної фінансової корпорації, рейтингових агентств, Всесвітнього економічного форуму, праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблематики дослідження, Інтернет-ресурси, розрахунки автора.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в такому:

вперше:

побудовано функціональну, структурну, процесну та утворювальну моделі системи забезпечення ІБ з виокремленням їх базових елементів (цілей, завдань,

функцій, об'єктів, суб'єктів; викликів і загроз, системи індикаторів; моніторингу й оцінки рівня ІБ; принципів, процесів, підсистем і організаційно-економічних механізмів, методів і інструментів її забезпечення) та визначено складові політики ІБ;

удосконалено:

класифікацію різновидів ІБ за рахунок виокремлення таких нових класифікаційних ознак, як сценарій інвестування, спрямованість, форма інвестування, джерела інвестиційних ресурсів, напрями інвестування, форма інвестиційного бізнесу, формалізація, процеси інвестиційної діяльності, характер інвестування, динамічність, а також за класифікаційною ознакою «тип економічних агентів» – таких нових різновидів ІБ, як ІБ ФПГ, ТНК, секторів національної економіки, інвестиційного ринку, міждержавних утворень, світового співтовариства, що уможлиблює їх чітку ідентифікацію й розробку конкретних заходів з забезпечення їх ІБ;

класифікацію чинників ІБ завдяки використанню, поряд з загальновідомими, таких критеріальних ознак, як тип взаємодії, ступінь централізації, джерела інвестиційних ресурсів, методи оцінки, статичність, а також доповнення групи зовнішніх чинників такими різновидами, як глобальні, міжнародні і міжрегіональні, і виокремлення за класифікаційною ознакою «рівень управління» чинників мета- і нанорівнів. Такий підхід дає змогу підвищити обґрунтованість визначення ступеня впливу на рівень ІБ ендогенних і екзогенних чинників;

класифікацію загроз ІБ за допомогою доповнення традиційно вживаних класифікаційних ознак такими, як характер прояву, структура, рівень збитків, зумовленість, режим, характер впливу, складність, що дозволяє розвивати попередній, поточний і наступний контроль за станом ІБ держави;

набули подальшому розвитку:

обґрунтування сутності ІБ держави завдяки її комплексному тлумаченню як: досягнення синхронізації інтересів суб'єктів інвестиційних відносин; уникнення асиметрії інвестиційних процесів і збитків за прийняття необґрунтованих інвестиційних рішень; рівня задоволення інвестиційного попиту економічних агентів у фінансових і матеріальних ресурсах та об'єктах інтелектуальної власності; інвестиційної привабливості об'єктів інвестування; наявності інвестиційних доктрини, стратегії і політики. Таке бачення ІБ дозволяє комплексно підійти до формування дієвої системи її забезпечення;

з'ясування взаємозв'язку і взаємозумовленості складових ІБ держави з огляду на включення до них, поряд з загально визначеними, й інвестиційних потреб, інвестиційної політики держави, ДПП в інвестиційній сфері, інвестиційної співпраці реального і фінансового секторів економіки, наявності/відсутності інвестиційної кризи. Такий погляд завдяки його комплексності дозволяє досягнути належного рівня ІБ держави;

сутнісна характеристика системи забезпечення ІБ, що розглядається як комплекс нормативно-правових актів, регламентів, інфраструктури, ресурсів, використовуваних інструментів, взаємопов'язаних і взаємозумовлених заходів і процедур для захисту інвестиційної діяльності від наявних чи потенційних загроз, які можуть призвести до істотних економічних втрат або відмови від реалізації інвестиційних проектів. Таке бачення дозволяє створити дієву систему забезпечення ІБ;

визначення рівнів прояву ІБ завдяки виокремленню, поряд з загально застосовуваними, нано-, мета- і мегарівнів, що поглиблює уявлення про багатоаспектність цієї категорії;

обґрунтування переліку індикаторів ІБ внаслідок їх диференціації на індикатори макrorівня (національна економіка), секторів національної економіки, мезорівня (галузі господарського комплексу, регіони країни) і мікрорівня (суб'єкти господарювання, домогосподарства), що дозволяє об'єктивно оцінити ІБ на різних управлінських рівнях і розробити комплекс заходів з підвищення її рівня в державі.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблені дисертантом пропозиції з удосконалення елементів і підсистем системи забезпечення ІБ України, зокрема, наукового, нормативно-правового і правозастосовного, програмно-цільового, фінансового, методичного, обліково-аудиторського, інформаційно-аналітичного, інституціонально-технологічного, кадрово-освітнього, організаційного забезпечення формування системи ІБ знайшли своє застосування в діяльності департаментів Міністерства інфраструктури України при підготовці документів з удосконалення формування і реалізації інвестиційно-інноваційної політики (довідка від 29.03.2018).

Пропозиції дисертанта з моделювання системи забезпечення ІБ України, зокрема, щодо розробки її функціональної, структурної, процесної та утворювальної моделей, а також запропонований ним алгоритм комплексної оцінки ІБ України використані в роботі Державної інноваційної фінансово-кредитної установи в процесі визначення напрямів нарощування інвестиційного потенціалу, підвищення інвестиційної активності та поліпшення інвестиційного клімату в країні (довідка від 02.02. 2018 № 11-57/18).

Представлені в дисертації теоретико-методологічні засади, методичні підходи і практичні рекомендації з підвищення рівня інвестиційної безпеки України використані в навчальному процесі ДВНЗ «Університет банківської справи» при складанні навчальної програми і підготовці методичного забезпечення з дисципліни «Філософія економічної безпеки» (довідка від 16.10.2018 № 09-007/1237).

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаною здобувачем науковою роботою, яка містить сформульовані ним положення, висновки і пропозиції. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, що є виключно авторськими.

Апробація результатів дослідження. Результати та висновки роботи обговорювались і одержали схвалення на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Розвиток фінансової системи України в умовах економічних перетворень» (м. Київ, 2015), «Фінансово-економічна стратегія розвитку України в умовах сучасних геополітичних викликів (економіко-управлінські, правові, інформаційно-технічні, гуманітарні аспекти» (м. Дніпро, 2015), «Проблеми й перспективи розвитку підприємництва» (м. Харків, 2015), «Інституційні трансформації сучасної економіки: виклики, проблеми, перспективи» (м. Харків, 2017), «Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ світової економіки» (м. Одеса, 2017), «Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи» (м. Львів, 2017), «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики» (м. Харків, 2017), «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» (м. Одеса, 2017).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 13 наукових праць, з яких 5 статей у фахових виданнях, включених до міжнародних економетричних баз (з них 1 – до Web of Science), 8 – в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій – 5,8 друк. арк.; особисто автору належить – 5,6 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 327 найменувань, додатків. Обсяг основного змісту дисертації становить 190 сторінок, він включає 26 таблиць та 28 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими планами і темами, висвітлено наукову новизну і практичну значущість отриманих результатів, зазначено особистий внесок дисертанта, ступінь апробації і опублікування основних положень.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади інвестиційної безпеки держави**» уточнено сутність ІБ та класифікацію її різновидів, виявлено чинники та загрози ІБ держави, визначено методологічні засади формування системи забезпечення ІБ держави.

Проведений аналіз довів, що переважна більшість наукових шкіл, теорій і концепцій розглядає інвестиції і в безпековому аспекті, зокрема: виявляє зв'язок між ними і економічним зростанням, накопиченням і зовнішнім боргом; виокремлює чинники, що впливають на досягнення належного рівня інвестицій, вплив національного капіталу за межі країни, а також ризики, стимули і циклічність інвестування, розкриває підходи до дослідження його невизначеності та поведінки інвесторів; наголошує на необхідності спрямування інвестицій на інновації та диверсифікації інвестиційного портфеля. Автором визначено напрями дослідження ІБ. Охарактеризовано відтворювальний, діяльнісний, інституціональний, ресурсно-функціональний, стратегічний, управлінський, синергетичний і соціально-економічний підходи до визначення сутності ІБ.

Обґрунтовано, що з огляду на багатоаспектність категорії «ІБ держави» дослідження її сутності має здійснюватися не просто з використанням більшої кількості різнопланових концептуальних підходів, а на засадах сформульованого комплексного підходу, що передбачає досягнення інтересів суб'єктів інвестиційних відносин; уникнення асиметрії між обсягами інвестицій і ВВП, різновидами інвестицій; задоволення інвестиційного попиту; забезпечення інвестиційної привабливості об'єктів інвестування; наявність дієвих інвестиційної доктрини, стратегії і політики. ІБ – одна з найважливіших складових фінансової безпеки.

Поглибленню розуміння сутності ІБ сприяє класифікація її різновидів (табл.1).

Рівень ІБ держави істотно впливає на рівні споживання й нагромадження, попиту й пропозиції на товарних та фінансових ринках, ринку праці, підвищення/зниження ділової й інвестиційної активності домогосподарств, суб'єктів господарювання, галузей, регіонів, секторів економіки, визначає рівень соціально-економічного розвитку держави загалом, стимулює/гальмує економічне зростання.

Важливе значення в дослідженні ІБ належить визначенню чинників її забезпечення. Крім загальноновизнаних політичних, економічних, науково-технічних, природно-географічних, екологічних і соціально-демографічних, на наш погляд, ІБ зумовлюється й правовими, ринковими, криміногенними і психологічними чинниками. Для розбудови системи забезпечення ІБ, поряд з визначенням її чинників, необхідне чітке уявлення про загрози в цій сфері.

Для убезпечення від існуючих і потенційно можливих загроз ІБ, запобігання негативним наслідкам/їх мінімізації в інвестиційній сфері слід формувати дієву

систему її забезпечення, управляти специфічними для неї зовнішньо- і внутрішньоекономічними, інфляційним, соціально-політичними, екологічними, кон'юнктурними ризиками; ризиками, пов'язаними з державним регулюванням інвестиційних процесів; портфельними ризиками.

Таблиця 1

Класифікація різновидів ІБ

Класифікаційні ознаки	Різновиди ІБ
Тип економічних агентів	домогосподарств, суб'єктів господарювання, ФПГ, ТНК, галузі, регіону, секторів економіки (видів діяльності), інвестиційного ринку, держави, міждержавних утворень, світового співтовариства
Географічна приналежність	національна, міжнародна
Об'єкт	грошових коштів; цінних паперів; майна; майнових прав; інших прав, що мають грошову оцінку, які вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності для отримання прибутку/іншого ефекту/зростання капіталізації; бюджетних інвестицій; інвестицій в людський капітал
Суб'єкти інвестиційної діяльності	інвесторів (індивідуальних і колективних інвесторів, інституційних інвесторів, держави), соінвесторів, замовників, підрядників, учасників ДПП, гарантів, реципієнтів інвестицій
Форма інвестування	безпека прямого інвестування, проміжного інвестування (використання власного грошового капіталу), непрямого інвестування (за участю власника заощаджень і реалізатора інвестицій), ануїту (інвестицій, що приносять вкладнику дохід через рівні проміжки часу)
Напрями інвестування	безпека інвестування в диверсифікацію економіки, імпортозаміщення, інновації, венчурного, соціального, змішаного інвестування
Джерела інвестиційних ресурсів	безпека власних, запозичених і залучених інвестиційних ресурсів
Стан	поточна, перспективна
Спрямованість	стратегічна, тактична
Сценарій інвестування	безпека незалежного, альтернативного, послідовного, активного, пасивного інвестування
Процеси інвестиційної діяльності	безпека формування інвестиційних ресурсів, трансформації інвестиційних ресурсів, інвестування, реалізації інвестицій
Характер інвестування	безпека «вимушених» (законодавчо визначених) і соціальних інвестицій, інвестицій у створення нових і розширення виробництв та підвищення ефективності, дослідження/інновації
Форма інвестиційного бізнесу	безпека корпоративного фінансування, проектного фінансування, інвестиційного кредитування, інвестиційного менеджменту, інвестиційного банкінгу (андерайтингу, обслуговування угод із злиття/поглинання компаній, інвестиційного консалтингу)
Формалізація	формалізована, неформалізована
Рівень	достатня, недостатня; висока, середня, низька
Динамічність	незмінна, зростаюча, знижувана, відновлювана

Джерело: складено автором

Вимогами до системи забезпечення ІБ держави мають бути також: її індикативність, тобто неодмінне базування на обґрунтованих індикаторах; за зовнішнього негативного впливу на систему, що порушує її рівновагу, виникнення в ній реактивних процесів, що протидіють такому впливу, нейтралізуючи його.

Принципами формування й функціонування системи забезпечення ІБ держави, поряд з згадуваними в економічній літературі, мають бути: неперервність (постійна увага до її формування й функціонування); динамічність (постійний поступальний розвиток – підвищення рівня ІБ); адаптивність (оперативне внесення необхідних коректив відповідно до сучасних вимог); інноваційність (впровадження новітніх способів і методів забезпечення ІБ); урегульованість (необхідність визначення відповідальних за забезпечення ІБ та чітка координація їх дій); ієрархічність (визначення і дотримання ієрархії складових системи); глокалізація (діалектична взаємодія між створенням стійкої структури, зумовленої глобалізацією, і посиленням специфічності прояву національної інвестиційної сфери та посилення їх взаємного доповнення); прогнозованість (передбачуваність майбутніх станів системи).

Неодмінною умовою формування дієвої системи забезпечення ІБ держави має бути визначення відповідної системи індикаторів (випереджальних, збіжних і тих, що запізнюються) та їх порогових значень, а неодмінними вимогами до індикаторів ІБ – їх відповідність чинній системі обліку і статистичній звітності, і простота їх розрахунків, і можливість на їх основі проводити компаративний аналіз між різними країнами.

Індикаторами ІБ, поряд із загально визначеними, слід вважати і: рівень і структуру задоволення інвестиційних потреб економічних агентів; частку прямих/портфельних/інших інвестицій в сукупному обсязі інвестицій; інвестиції в основний капітал на 1 особу; індекс відхилення середніх інвестицій на 1 особу регіонів від середніх інвестицій на 1 особу по країні; інвестиційний розрив (різниця між інвестиційним потенціалом і обсягом інвестицій, що залучаються); частку країни в світовому обсязі залучених/накопичених ПІІ; частку іноземних портфельних інвестицій в іноземних інвестиціях загалом; ступінь захищеності інтересів інвесторів; частку довгострокових/поточних фінансових інвестицій в активах економічних агентів; частку капітальних/фінансових інвестицій в загальній сумі інвестицій економічних агентів; рівень використання доступних інвестиційних ресурсів; коефіцієнт реінвестування економічними агентами; рівень інвестиційного імпорту; рівень відкладеного інвестиційного попиту економічних агентів; темпи приросту капіталізації фондового ринку по відношенню до темпів приросту ВВП; доходи від ввезених/вивезених ПІІ й їх дохідність; дохідність державних ЦП; частку реінвестованого інвестиційного доходу; коефіцієнт безпеки фінансування інвестиційного проекту; наявність інвестиційних обмежень з міркувань національної безпеки; обсяг кримінальних інвестицій та їх частку у сукупних інвестиціях у країні; недовикористання інвестицій для капітальних вкладень; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури; кількість і обсяг спорів між інвесторами і державою; обсяг коштів на формування й функціонування системи забезпечення ІБ.

У другому розділі **«Оцінка сучасного стану інвестиційної безпеки України»** дана характеристика підсистем вітчизняної системи забезпечення ІБ, визначені детермінанти та наведена оцінка рівня ІБ України.

Для формування системи забезпечення ІБ України необхідний досконалий науковий супровід. Утім, недостатня увага вчених до визначення місця ІБ домогосподарства, підприємства, галузі, регіону, держави в забезпеченні фінансової/економічної безпеки зумовлює неефективність рішень у сфері інвестування через недооцінку потенційних вигід, викликів та загроз. Невирішеними в Україні залишаються проблеми науково обґрунтованого визначення засад формування і реалізації державної та регіональної інвестиційної політики, їх місця і ролі в державній політиці економічного зростання, меж і принципів участі держави та регіонів в інвестиційних процесах, а також інвестиційного потенціалу домогосподарств. Недостатньо вивчена специфіка функціонування венчурних фондів. Значно відстає від практики і рівень теоретичного і методичного опрацювання проблематики ДПП в інвестиційній сфері.

Правова регламентація здійснення інвестиційної діяльності в Україні міститься в положеннях численних законів і підзаконних нормативних актів, які мають суперечливий характер, визначають лише загальні напрями розвитку інвестиційної діяльності, мають розрізнений і фрагментарний характер та багато відсильних норм. Останні ж часто не підкріплюються конкретними підзаконними актами, а часом в разі

їх наявності законодавчі норми послаблюються чи неправильно інтерпретуються в таких актах, що спричиняє плутанину і знижує дієвість використання правового забезпечення інвестиційної діяльності. Недостатньо регламентовані відносини держави і регіонів в інвестиційній сфері, механізми страхування інвестицій. Чинне законодавство зазнає численних змін. Вищезазначене, а також несформованість інвестиційної правозастосовної практики перешкоджають створенню сприятливої інвестиційної кон'юнктури, унеможливають дієвий контроль за інвестиційною активністю, знижують можливість забезпечення ІБ.

Негативно позначаються на стані ІБ України недоліки статистичного та інформаційно-аналітичного забезпечення інвестиційної діяльності. Відсутні узагальнюючі статистичні дані про обсяги капітальних, ПІІ і портфельних інвестицій в економіку України. Капітальні інвестиції обліковуються лише в розрізі підприємств-юридичних осіб за їх основним видом економічної діяльності та місцезнаходженням, а, відтак, не облікованими залишаються капітальні інвестиції фізичних осіб-підприємців. В освоєних капітальних інвестиціях фіксуються лише кошти населення на будівництво житла. Статистичні спостереження унеможливають повну кількісну оцінку обсягів банківських інвестиційних кредитів, оскільки оперують лише даними за їх окремими видами (кредитами, наданими вітчизняними КБ резидентам – нефінансовим корпораціям і домашнім господарствам). Держстатслужба веде статистику за накопичувальним принципом і постійно переоцінює обсяг іноземного капіталу в Україну за поточним курсом грн./дол. Офіційна статистика не містить достовірних даних про відтік як національного, так і іноземного капіталу. Взагалі відсутня статистика відтоку іноземного капіталу в регіональному і галузевому розрізах.

Кошти іноземних інвесторів, що витрачаються при приватизації вітчизняних підприємств, не носять інвестиційного характеру, оскільки йдуть на покриття бюджетного дефіциту поточного року. Нерозвиненими й досі залишаються такі інструменти залучення іноземних інвестицій, як концесія і ДПП у реалізації інвестиційних проектів.

Недосконалість облікової політики перешкоджає ідентифікації в ній інвестиційної складової для удосконалення підходів до організації обліку забезпечення ІБ. Однією із проблем забезпечення ІБ України є неналежне розкриття інформації про інвестиційні витрати в доступній і зрозумілій формі для всіх учасників ринкових відносин, для оцінки їх безпеки на ринку ЦП, безпеки реальних і фінансових інвестицій.

Відсутні єдині методичні підходи й до оцінки інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання, галузей, регіонів і держави загалом. Багато методик базуються на бальних, здебільшого, експертних оцінках, що істотно підвищує їх суб'єктивізм, ігнорує диференціацію відповідних фактичних характеристик. Відсутні обґрунтовані прогностичні оцінки інвестиційної ситуації, немає загальноприйнятої методики визначення інвестиційної привабливості регіону.

В Україні практично відсутнє обґрунтоване прогнозування і планування, дієві адміністрування і контроль інвестиційної діяльності в усіх її проявах, що негативно позначається на рівні її ІБ.

Обсяг освоєння капітальних інвестицій явно недостатній для забезпечення розширеного відтворення, переведення національної економіки на інноваційний

напряму розвитку, особливо враховуючи наявний далеко не оптимальний розподіл таких інвестицій за сферами економічної діяльності. Нераціональним є й розподіл капітальних інвестицій за видами активів.

Статус-кво в сфері капітальних інвестицій не відповідає сформульованій автором сутності ІБ, оскільки узгодженість інтересів суб'єктів інвестиційних відносин для забезпечення в країні розширеного відтворення, реструктуризації і формування інноваційної моделі розвитку національної економіки відсутня.

Загалом за роки незалежності в економіку України наростаючим підсумком на початок 2018 р. надійшло лише \$39,1 млрд. іноземних інвестицій (акціонерного капіталу). Більше того, з початку агресії у 2014–2015 рр. країна втратила понад чверть ПІ з понад \$58 млрд., залучених у попередні 19 років¹. Іноземні інвестиції як джерело притоку іноземної валюти в країну впливають не лише на ІБ України, а й на її валютну і боргову безпеку. Водночас, девальвація гривні та зростання сукупної заборгованості негативно впливає на ІБ. Лише на 7 персоніфікованих країн і територій припадало майже $\frac{3}{4}$ сукупного обсягу ПІ, що надійшли в Україну за роки незалежності, у т.ч. майже третина – з офшорних територій.

Інвестиційний ресурсний дисбаланс, що полягає у домінуванні власних джерел фінансування капітальних інвестицій при високій закредитованості суб'єктів господарювання, обмежує можливості інвестиційного прориву. Нерозвиненість банківського інвестиційного кредитування зумовлена: недоступністю цих кредитів для багатьох господарюючих суб'єктів; значно вищими ризиками довгострокового банківського кредитування (внаслідок низької кредитоспроможності позичальників) за його нижчої доходності, а відтак, високими вимогами банків до його забезпечення; відсутністю спеціальних інвестиційних кредитних інструментів НБУ, які б спрямовувались на рефінансування КБ, задіяних в інвестиційному кредитуванні, а також державної підтримки інвестиційних проектів шляхом часткової компенсації відсотків за такими кредитами; формуванням портфеля ЦП вітчизняних КБ за рахунок спекулятивних ЦП; відсутністю дієвих механізмів захисту кредиторів і позичальників при банківському інвестиційному кредитуванні; політичною нестабільністю в країні.

В Україні дефіцитне (яке перевищує бюджетні можливості й спричиняє дефіцит держбюджету), проектне і міжнародне фінансування інвестицій розвинене недостатньо. На заваді підвищенню рівня ІБ України і низька фінансова грамотність населення щодо застосування фінансових інструментів і розвитку інвестиційної діяльності. Водночас, в Україні відсутнє узгодження інтересів суб'єктів інвестиційних відносин для забезпечення розширеного відтворення; реструктуризації та формування інноваційної моделі розвитку економіки, оптимального розподілу інвестицій по регіонах і галузях господарського комплексу, надійності і ефективності інвестицій.

Відношення коштів держбюджету на капітальні інвестиції до ВВП за 2010-2016 рр. коливались в діапазоні 0,2-1,3%, а відтак, були нижче бажаного значення в 15-2,3 рази. Накопичені ПІ в Україну становлять лише кілька відсотків від щорічних потоків світових ПІ, а щорічні надходження – незначні частки відсотка. Негативне залучення Україною ПІ спричинило істотне нарощування обсягів держборгу, а неефективне використання запозичених державою коштів – нагнітання політичної нестабільності і соціальної напруженості.

¹ Економічна безпека України в умовах гібридної агресії. – К.: НІСД, 2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/2540/>

Значною мірою рівень ІБ України характеризують міжнародні рейтинги/індекси, місця України в яких, що характеризують вітчизняний інвестиційний клімат, є вкрай непривабливими. Загалом про стан ІБ України в 2012-2016 рр. (з огляду на наявні для аналізу дані) свідчать дані табл. 2.

Таблиця 2

Стан інвестиційної безпеки України в 2012-2016 роках (на кінець року)

Показники	Порогові значення	2012	2013	2014	2015	2016
Макрорівень (національна економіка)						
Обсяг інвестицій, % до ВВП	≥25; 30-35	23,8	19,2	14,3	15,9	20,1
Частка окремої країни в загальному обсязі інвестиційних ресурсів, %	≤30	26,4	30,8	33,0	31,4	22,1
Темпи приросту інвестицій/темпи приросту ВВП, разів	2-32	45,5	-	-	-	-
Відношення обсягу інвестицій до вартості основних засобів, %	≥6	12,8	10,6	9,6	9,0	н/д
Валове нагромадження основного капіталу, % ВВП	≥10	19,5	16,9	14,1	13,5	15,1
Розрив між заощадженнями і інвестиціями, %	2-4	2,1 р	2,7 р.	3,1р.	2,6 р.	2,2 р
Недовикористання заощаджень економіки для капіт. інвестицій, %	-30	52,3	62,7	67,5	61,9	54,7
Державні інвестиції, % до ВВП	3	1,2	0,4	0,2	0,3	0,4
Частка іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій, %	≥15-17; 20-30	12,9	8,5	17,4	23,7	23,3
Приплив ПІІ, % до ВВП	0,75-1,50	3,0	3,0	1,9	4,2	4,7
Оптимальне співвідношення між внутрішніми і зовнішніми інвестиціями, допустима частка вкладень іноземних інвесторів, %	61,8:38,2	86,38 13,62	84,81/ 15,19	87,80 /12,2	76,10/ 23,90	76,72 23,28
Частка ПІІ у реальний сектор економіки у загальному обсязі ПІІ, %	≥80	74,7	77,2	78,4	76,8	72,6
Рівень капіталізації економіки, % до ВВП	≥20-25	19,7	21,43	29,2	3,21	0,82
Ступінь зношення основного капіталу, %	≤35	76,7	77,3	83,5	60,1	75,0
Інвестиції в основний капітал, % до ВВП	25-50	19,5	17,1	13,8	13,7	15,1
Витрати на науково-технічну діяльність, % до ВВП	≥2	0,7	0,7	0,6	0,9	0,5
Сектори національної економіки						
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	10-60*	39,5	34,0	32,5	43,3	53,6
Частка торговельного і інвестиційного портфеля ЦП в активах КБ, %	≤20	7,6	9,8	11,1	12,7	19,1
Ринок цінних паперів						
Ліквідність ринку акцій (відношення обсягу обігу акцій до обсягу капіталізації ринку), %	25	213,6	54,9	90,8	728,1	2456,5
Відношення обсягу корпоративних облігацій, що перебувають в обігу, до ВВП, %	5	8,9	6,7	4,4	2,7	2,3
Відношення обсягу емісій корпоративних облігацій до ВВП, %	5	3,7	2,9	1,8	0,6	0,2

* 10% - показник-стимулятор, 60% – показник-дестимулятор

Джерело: складено і розраховано автором на основі систематизованих у дисертації даних про порогові значення представлених індикаторів ІБ і статистичних даних Державної служби статистики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, НБУ, НКЦПФР, доповідей про світові інвестиції

Відношення обсягу інвестицій до ВВП в 2012-2016 рр. було нижче навіть мінімального (світовий досвід стабільного зростання) порогового значення в 1,7-1,1 раза, а інтервального (в країнах, що розвиваються) – в 2,1/2,4-1,3/1,5 раза. Максимально близько до порогових значень цього індикатора Україна була в 2012 р., а віддалено – в 2014 році. Відношення обсягу інвестицій до вартості основних засобів в 2012-2015 рр. перебувало на безпечному рівні. За мінімально можливим індикатором (за норми нагромадження менше 10% ВВП економічний розвиток відсутній) відношення валового нагромадження основного капіталу до ВВП Україна протягом 2012-2016 рр. перебувала на безпечному рівні, хоча в 2012-2015 рр. спостерігалась його низхідна тенденція. Утім, для нашої країни цей показник має складати 25–30%, а в розвинених країнах у середньому на нагромадження припадає 23–25%. Тобто, такі критерії Україна в 2012-2016 рр. не виконувала.

Протягом 2012-2016 рр. розрив між заощадженнями і інвестиціями істотно перевищував безпечний для більшості країн ЄС, США і Японії рівень. Недовикористання заощаджень економіки для капітальних інвестицій в аналізованому періоді також було істотно більшим гранично безпечного рівня.

Відношення державних інвестицій до ВВП в Україні в 2012-2016 рр. було істотно нижчим (в 15 разів (2014 р.) – 2,5 раза (2012 р.)) за порогове значення цього індикатора, загально визнаного в світі. Частка іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій в 2014-2016 рр. перебувала на безпечному рівні, тоді як в 2012-2013 – небезпечному. Причому безпечний рівень цього індикатора був зумовлений не збільшенням щорічного припливу іноземних інвестицій, а істотним зменшенням обсягу капітальних інвестицій (без урахування іноземних на ці цілі) в доларовому еквіваленті у зв'язку з колосальною девальвацією гривні. Відношення припливу ПІ до ВВП в аналізованому періоді перевищувало оптимальні рівні цього індикатора. У співвідношенні між внутрішніми і зовнішніми інвестиціями в аналізованому періоді превалювала частка внутрішніх інвестицій, яка значно перевищувала її оптимальне значення, тоді як допустима частка вкладень іноземних інвесторів була істотно нижче оптимальної. Частка ПІ у реальний сектор економіки у загальному обсязі ПІ протягом аналізованого періоду впритул наближалась до оптимального значення даного індикатора.

Рівень капіталізації вітчизняної економіки лише в 2013-2014 рр. відповідав пороговим значенням. В 2015-2016 рр. стався повний обвал національного фондового ринку, що катастрофічно знизило рівень капіталізації економіки України. Критичним є й ступінь зношення вітчизняного основного капіталу, який в 2012-2016 рр. в 1,7-2,4 раза перевищував пороговий рівень цього індикатора. Оскільки відношення інвестицій в основний капітал до ВВП значно поступалось навіть мінімальному інтервальному значенню індикатора, загроза фізичного і морального старіння обладнання ще більш посилюється. Відношення витрат на науково-технічну діяльність до ВВП в 2012-2016 рр. в 4-2,2 раза поступались пороговому значенню цього індикатора.

Частка іноземного капіталу в статутному капіталі українських банків на початок 2017 р. впритул наблизилась до значення індикатора-дестимулятора. Частка же ЦП в активах вітчизняних банків в 2012-2016 рр. перебувала на безпечному рівні.

В 2012-2016 рр. спостерігалась надлишкова ліквідність ринку акцій, що було спричинене вкрай незначною (а в 2015-2016 рр. – мізерною) капіталізацією цього ринку. Відношення обсягу корпоративних облігацій, що перебувають в обігу, до ВВП в 2012-2016 рр. мало тенденцію до постійного зменшення, скоротившись за цей час майже вчетверо. При цьому, якщо в 2012-2013 рр. воно було на безпечному рівні, то в 2014-2016 рр. – нижче (а в 2015-2016 – значно нижче) відповідного індикатора. Відношення обсягу емісій корпоративних облігацій до ВВП в 2012-2016 рр. було значно меншим індикативного значення, що зумовлено вкрай незначним і постійно знижуваним (за цей період майже вп'ятеро) обсягом емісії корпоративних облігацій.

Таким чином, можна констатувати, що в 2012-2016 рр. Україна не вкладалася в більшість порогових значень індикаторів ІБ, що характеризує її вкрай низький рівень та негативно позначається не лише на інвестиційній сфері, а й на стані національної економіки загалом. Проведений SWOT-аналіз інвестиційної привабливості України також свідчить про превалювання слабких сторін над сильними і загроз над можливостями, що істотно підриває рівень її ІБ, а відтак, зумовлює необхідність розробки і вжиття комплексу заходів з його підвищення.

У третьому розділі «**Напрями підвищення рівня інвестиційної безпеки України**» запропоновані підходи до моделювання системи забезпечення ІБ, визначені напрями удосконалення її підсистем і елементів, розроблені підходи до оцінки її ефективності.

Серед основних напрямів підвищення рівня ІБ України слід виокремити: моделювання системи забезпечення ІБ України, удосконалення її підсистем і елементів та підходів до оцінки її ефективності. Під моделюванням у дисертації розуміється спосіб дослідження, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю), коли суб'єкт досліджує його, а здобуту інформацію переносить на реальний предмет вивчення².

При формуванні системи забезпечення ІБ України слід враховувати щільний взаємозв'язок і взаємозумовленість між ІБ і інвестиційним потенціалом, інвестиційною активністю та інвестиційною привабливістю. Функціональна модель формування системи забезпечення ІБ України з погляду авторського бачення сутності цього різновиду фінансової безпеки повинна мати такий вигляд (рис. 1).

З огляду на визначені в роботі цілі і завдання функціональної моделі системи забезпечення ІБ України остання виконуватиме превентивну (виявлення загроз, розробка й реалізація заходів з їх попередження і нейтралізації), відтворювальну, підтримуючу, узгоджувальну, захисну (підвищення захищеності учасників інвестиційних процесів), оптимізаційну, стабілізаційну, гарантійну, контрольну і стимулювальну функції.

Структурна модель системи забезпечення ІБ України (рис.2) є багатофункціональною моделлю змішаного типу, що має органічно поєднувати інтереси, права і обов'язки, конкретні заходи з убезпечення інвестиційної діяльності державних і недержавних економічних агентів. Водночас, дана система є комбінацією фінансово-економічної й організаційно-технологічної підсистем. Її основною метою є підвищення рівня ІБ України, а завданнями – забезпечення ефективного використання вітчизняних та іноземних інвестицій для поступального соціально-економічного розвитку держави, підвищення інвестиційної активності й інвестиційної привабливості всіх економічних агентів та захисту їх інвестицій, поліпшення інвестиційного клімату в країні загалом та її окремих регіонах, зниження інвестиційних ризиків.

При цьому слід враховувати, що максимальний ефект від функціонування системи забезпечення ІБ України може бути досягнутий лише за умови оптимального поєднання як притаманних їй внутрішніх захисних, і зовнішніх стосовно неї механізмів забезпечення цієї складової фінансової безпеки держави.

Формуванню дієвої системи забезпечення ІБ України слугуватиме й визначення її процесної і утворювальної моделей. Процесна модель передбачає визначення об'єктів ІБ, їх компонентів і середовища функціонування; з'ясування проблем дотримання ІБ; визначення суб'єктів, способів і засобів її забезпечення, формування відповідних механізмів; оцінку рівня ІБ; прийняття управлінських рішень; проведення аудиту системи забезпечення ІБ. Для повноцінного функціонування системи забезпечення ІБ України потрібні досконалі наукова, нормативно-правова і правозастосовна, програмно-цільова, фінансова, методична, обліково-аудиторська, інформаційно-аналітична, інституціонально-технологічна, кадрово-освітня, організаційна (в т.ч. правоохоронна, режимна, протекціоністська і комунікативна) забезпечувальні підсистеми.

Запропоновані нами функціональна, структурна, процесна і утворювальна моделі системи забезпечення ІБ України в жодному разі не є альтернативними. Вони

² Наукове моделювання[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

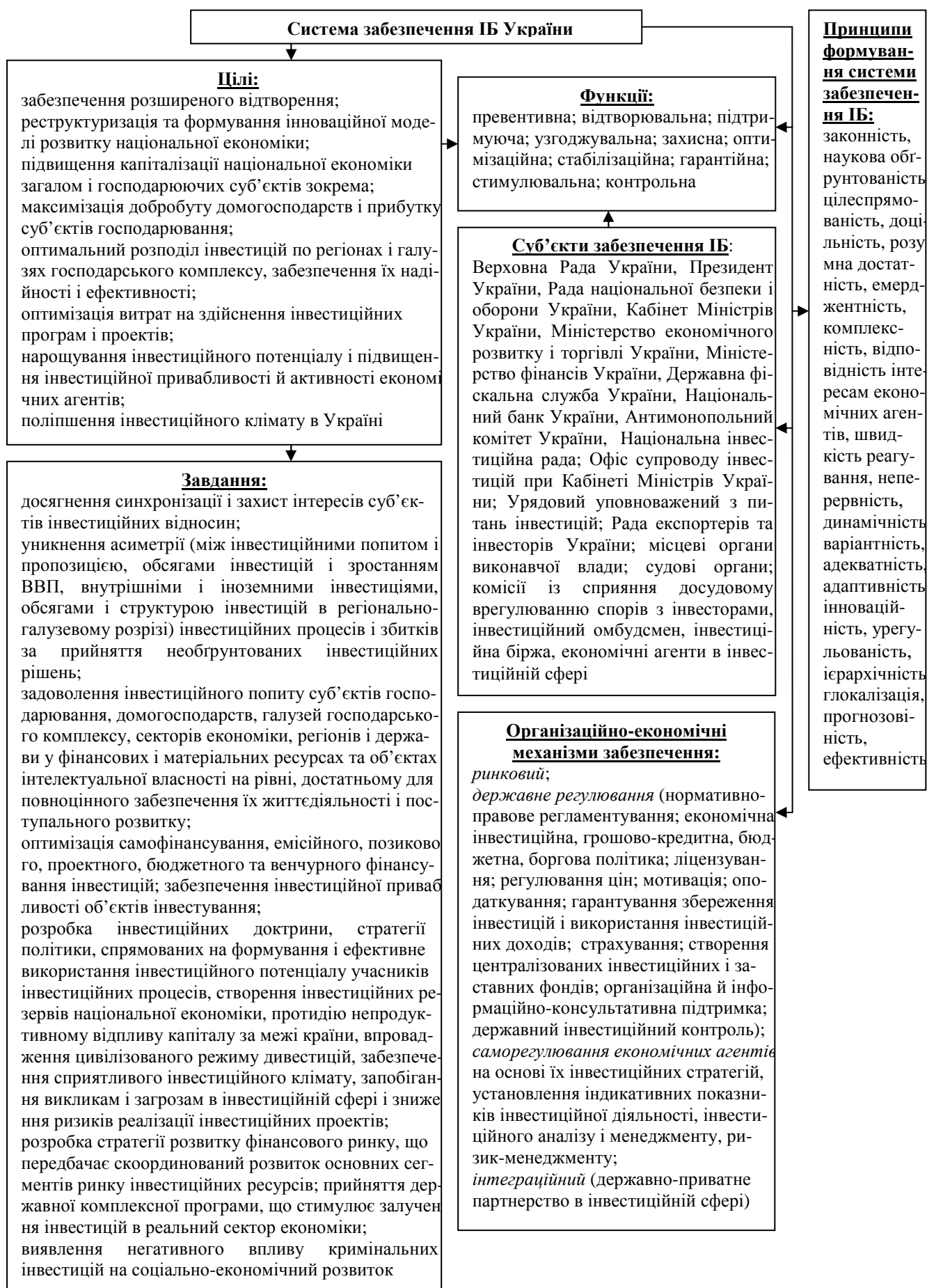

Рис. 1. Функціональна модель системи забезпечення ІБ України
 Джерело: розроблено автором

лише з різних ракурсів підводять відповідних розробників і всіх задіяних в ефективному функціонуванні такої системи державних органів, юридичних і фізичних осіб до врахування всіх її складових і компонентів для досягнення найкращих результатів, підвищення рівня ІБ України. У дисертації визначені зміст політики ІБ і алгоритм її комплексної оцінки.

Рис. 2. Структурна модель системи забезпечення ІБ України
Джерело: розроблено автором

У науковому забезпеченні формування системи забезпечення ІБ України слід визначити місце ІБ домогосподарства, підприємства, галузі, регіону, держави в забезпеченні фінансової/економічної безпеки; поглибити дослідження проблематики нарощування інвестиційного потенціалу й підвищення ефективності його використання; виявлення передумов формування й реалізації ефективної державної та регіональної інвестиційної політики, їх місця і ролі в державній політиці економічного зростання, меж і принципів участі держави та регіонів в інвестиційних процесах і активізації інвестиційних процесів; при визначенні економічного змісту інвестицій з'ясувати взаємозв'язок і взаємозумовленість між ними і різновидами капіталу, власності й інноваціями; обґрунтувати методичні підходи до аналізу і оцінки інвестиційної привабливості економічних агентів та їх інвестиційної активності як чинників формування сприятливого інвестиційного клімату в державі та її регіонах; уточнити підходи до підвищення комплексності врахування чинників, що впливають на результативність і витратність інвестиційних проектів, та чинника часу при оцінці їх ефективності; з'ясувати підходи до оцінки інтенсивності інвестиційних процесів; дослідити вплив кримінальних інвестицій на соціально-економічний розвиток.

Для вдосконалення нормативно-правового забезпечення формування системи забезпечення ІБ України слід прийняти Закон України «Про порядок іноземного інвестування в господарські об'єкти, що мають стратегічне значення для забезпечення оборони країни і безпеки держави», який установить перелік стратегічних галузей, безпечні пороги участі в них іноземного капіталу та відповідний механізм здійснення оцінки такої участі на передінвестиційному етапі, сприятиме унормуванню процедур залучення іноземних інвестицій в такі об'єкти, виключатиме можливість неоднозначної інтерпретації правових норм, що регламентує застосування іноземного капіталу. Поряд з цим, слід унормувати в: Законі України «Про інвестиційну діяльність» – безпекові аспекти інвестиційної діяльності, відносини держави і регіонів в інвестиційній сфері, механізми страхування різного роду інвестицій; поняття «індивідуальний інвестиційний рахунок», визначити його різновиди, порядок його відкриття і переведення коштів, оподаткування доходів, захисту (з встановленням суми гарантованого відшкодування, джерел і порядку наповнення відповідного фонду) активів на таких рахунках, а також вимоги до професійної діяльності на фондовому ринку з ведення таких рахунків; Законі України «Про режим іноземного інвестування» – сферу (в галузевому і територіальному аспектах), де діяльність іноземних інвесторів чи економічних агентів з іноземними інвестиціями обмежується з погляду на фінансову безпеку держави загалом і інвестиційну безпеку України зокрема; Законі України «Про інститути спільного інвестування» – чітке визначення складу інституційних інвесторів; Законі України «Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг» – перерозподіл фінансових ризиків між державою і концесіонером, внесення концесійних платежів з урахуванням конкретних результатів діяльності. Слід кардинально скоротити в законах кількість відсильних норм, а чинні обов'язково і своєчасно супроводжувати однозначно трактованими підзаконними актами.

В частині вдосконалення методичного забезпечення формування системи ІБ України Міністерству економічного розвитку і торгівлі слід розробити єдині методичні підходи до оцінки інвестиційного клімату в країні та інвестиційної

привабливості суб'єктів господарювання, галузей, регіонів і держави загалом, здійснення обґрунтованих прогнозних оцінок.

В рамках удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення формування системи забезпечення ІБ України необхідно: Держстатслужбі України формувати узагальнюючі статистичні дані про обсяги інвестицій в національну економіку; ліквідувати відмінність в оцінці обсягів потоків і запасів ПІІ; усунути розбіжності в даних про ПІІ в Україні шляхом гармонізації підходів до такої оцінки; включити до офіційної статистики дані про відтік як національного, так і іноземного капіталу; Міністерству економічного розвитку і торгівлі України збирати статистику з ймовірностей реалізації загроз в інвестиційній сфері; спрямувати статистичні спостереження на повну кількісну оцінку загальних обсягів банківських інвестиційних кредитів; створити систему моніторингу ІБ за типами інвесторів; розробити Каталог галузевих і регіональних пріоритетів для залучення ПІІ; створити масиви даних про підприємства і організації, що реалізують загальнодержавні і регіональні інвестиційні програми і суспільно значущі інвестиційні проекти; забезпечити надійний захист і запровадити санкціонований доступ стейкхолдерів до інформації, що характеризує стан ІБ України.

Заходами з підвищення поточного рівня ІБ України мають бути: емісія органами місцевої влади чи муніципальними господарюючими суб'єктами муніципальних позик під зобов'язання регіонів і дохід від конкретних інвестиційних проектів та забезпечення вільного доступу потенційних інвесторів до інформації про їх умови і фінансовий стан емітентів, а також вторинного обігу таких ЦП та ліквідності їх вторинного ринку; створення регіональними органами влади заставного фонду для залучення інвестицій в економіку регіонів з майна і землі під об'єктами нерухомості і сільськогосподарського призначення, що перебувають у власності регіону; застосування таких сучасних форм і методів стимулювання інвестиційної активності, як міжнародні салони інвестицій і інновацій; розвиток інвестиційного маркетингу. Підвищення рівня перспективної ІБ України має базуватись на: подоланні в Україні майнової, галузевої й регіональної диференціації шляхом розробки і реалізації комплексу скоординованих заходів з підвищення добробуту домогосподарств, розвитку галузей господарського комплексу і соціально-економічного розвитку окремих регіонів на державному, галузевому і регіональному рівнях; створенні умов для розвитку інвестиційного потенціалу домогосподарств, корпоративного сектору, галузей і регіонів країни шляхом кардинального удосконалення політики доходів, упровадження нових мінімальних стандартів доходів населення, перегляду вартості споживчого кошика, монетизації субсидій, створення нових робочих місць; удосконалення Антимонопольним комітетом України контролю за ціноутворенням на товари та послуги; створення централізованих галузевих і регіональних фондів інвестиційних ресурсів; активізації залучення для інвестиційної діяльності коштів вітчизняних НПФ і страховиків життя; розвитку фінансової системи й фінансового ринку, інвестиційної інфраструктури; розвитку й удосконаленні міжрегіональних і міжнародних інтеграційних процесів у виробничій, науковій і інвестиційній сферах.

В роботі обґрунтовані засадничі основи державної інвестиційної політики в Україні як вагомого чинника підвищення рівня її ІБ. Одним з вагомих резервів підвищення рівня ІБ держави є подальший розвиток ДПП в інвестиційній сфері для реалізації суспільно-значущих інвестиційних проектів, що передбачає впровадження

ринкових основ в традиційну сферу активності держави, яке може матеріалізуватись в укладанні державою контрактів на виконання проектних робіт, супроводженні реалізації інвестиційних проектів, ціноутворенні, перекредитуванні, субсидюванні для компенсації частини витрат за інвестиційними проектами, стимулюванні приватизації і роздержавлення, створення нових робочих місць; регулюванні амортизаційних відрахувань; передачі майнових комплексів в концесію, спільному інвестуванні в будівництво і реконструкцію об'єктів, наданні гарантій і державного майна для забезпечення кредитних ресурсів, що залучаються приватними інвесторами, бюджетному кредитуванні, наданні податкових пільг, розвитку лізингу, створенні спеціальних економічних зон і фонду страхування інвестиційних ризиків.

Підвищенню рівня ІБ України, безумовно, сприятиме вдосконалення підходів до оцінки ефективності системи її забезпечення, яка має здійснюватись Мінекономрозвитку поетапно: 1) збір й аналітична обробка необхідної інформації про функціонування системи забезпечення ІБ України; 2) визначення найбільш імовірних викликів, ендогенних і екзогенних загроз ІБ; 3) виявлення найбільш уразливих елементів/складових цієї системи; 4) з'ясування чинників, що зумовлюють її ефективність; 5) визначення критеріїв і показників оцінки; 6) оцінка здатності системи загалом та її елементів/складових зокрема запобігати/протидіяти викликам, ендогенним і екзогенним загрозам ІБ й її ефективності; 7) підготовка рекомендацій з підвищення ефективності системи; 8) контроль реалізації рекомендацій з підвищення її ефективності.

Слід виокремлювати критерії ефективності, що характеризують міру досягнення системою забезпечення ІБ України визначеної мети/траєкторії, а також критерії, що уможливають оцінку і порівняльність різних процесів їх досягнення. В роботі представлені критерії ефективності системи забезпечення ІБ України загалом і її окремих елементів і складових (об'єктів, суб'єктів, напрямів, забезпечувальних підсистем), складові комплексної оцінки ефективності системи забезпечення ІБ України і оцінки ефективності її формування і функціонування, а також аудиту ефективності цієї системи.

Оцінка економічної ефективності стратегії ІБ України має здійснюватись на основі співставлення прогнозних розрахунків системи фінансових коефіцієнтів і цільових стратегічних нормативів з їх базовим рівнем. Ефективність державної інвестиційної політики має оцінюватися, насамперед, за мірою поліпшення інвестиційного клімату. При цьому аналізу мають бути піддані ефекти втягнення і витіснення інвестицій. В роботі запропоновані також індикатори оцінки ефективності функціонування інвестиційної системи України та інвестиційних проектів, інвестицій/інвестиційного портфеля.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило вирішити важливе наукове завдання щодо забезпечення ІБ України, що уможливило формулювання висновків теоретичного, аналітичного і прагматичного характеру:

1. Під ІБ держави слід розуміти: досягнення синхронізації інтересів суб'єктів інвестиційних відносин для забезпечення в країні розширеного відтворення; уникнення асиметрії інвестиційних процесів і збитків за прийняття необґрунтованих інвестиційних рішень; рівень задоволення інвестиційного попиту вітчизняних суб'єктів господарювання, домогосподарств, галузей господарського комплексу,

секторів економіки, регіонів і держави в фінансових і матеріальних ресурсах та об'єктах інтелектуальної власності, достатній для повноцінного забезпечення їх життєдіяльності і поступального розвитку; інвестиційну привабливість об'єктів інвестування; наявність інвестиційних доктрини, стратегії і політики, спрямованих на формування і ефективне використання інвестиційного потенціалу учасників інвестиційних процесів, створення інвестиційних резервів, протидію непродуктивному впливу капіталу, впровадження цивілізованого режиму дивестицій, забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, запобігання викликам і загрозам в інвестиційній сфері і зниження ризиків реалізації інвестиційних проектів.

2. Детермінантами ІБ слід вважати: масштаби національної економіки й місткість ринку, рівень інфляції, кількість і ставки податків, потребу в іноземних інвестиціях; наявність/відсутність адаптивних інвестиційної політики і інвестиційної поведінки домогосподарств та сприятливого інвестиційного клімату; застосовувану інвестиційну модель; структуру сукупних інвестицій; характер іноземних інвестицій; державні запозичення; наявність/відсутність правових обмежень діяльності окремих категорій інвесторів; специфіку функціонування національного ринку банківських послуг, страхового і фондового ринків та пенсійної системи; бізнес-культуру учасників інвестиційного ринку; стан інвестиційного менеджменту. Загрозами ІБ є: політична нестабільність, анексія територій, воєнні дії; вилучення необхідних державі інвестиційних ресурсів; непрогнозований перелив міжнародних інвестицій; недотримання права власності, перешкоди репатріації прибутків; опосередкована націоналізація інвестицій; низький технологічний рівень виробництва; нестача кваліфікованої робочої сили; участь у прийнятті остаточних інвестиційних рішень некомпетентних осіб; нераціональний галузево-територіальний розподіл інвестицій; наявність/відсутність системи страхування ризиків інвестиційної діяльності; шахрайство в цій сфері.

3. Система забезпечення ІБ є сукупністю нормативно-правових актів, регламентів, інфраструктури, ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, інформаційних, часу), взаємопов'язаних і взаємозумовлених економічних, фінансових, політичних, нормативно-правових, організаційно-методичних, кадрових, інформаційно-аналітичних, технологічних, режимних, наукових, просвітницько-пропагандистських та кримінально-процесуальних заходів, що здійснюються для захисту інвестиційної діяльності від наявних чи потенційних загроз, які можуть призвести до істотних економічних втрат/відмови від реалізації потенційно успішних інвестиційних проектів, домінантами якої є заходи фінансового характеру. Методологія її формування включає: встановлення часових горизонтів планування рівнів ІБ; визначення сутності і завдань, які має виконувати така система та її компонент, проблем і умов забезпечення ІБ; з'ясування пріоритетних методів її забезпечення і державного регулювання та механізму її реалізації; формулювання вимог і принципів її формування; вибір підходів до оцінки рівня ІБ; визначення вимог, переліку і порогових значень її індикаторів.

4. Дестимуляторами підвищення рівня ІБ України є: орієнтованість державної політики на кількісне зростання притоку ПІІ; відсутність у потенційних інвесторів належної довіри до держави; недостатній рівень капіталізації і потенціалу вітчизняних банків, відсутність класичних банків розвитку й інвестиційних банків; несистемність прийняття інвестиційних рішень, формування перспективної інвестиційної

політики; складнощі управління інвестиційними проектами; бездіяльність Національної інвестиційної ради; недостатність інвестицій на розвиток суб'єктів господарювання, виконання великих інноваційних програм; спрямування інвестиційних ресурсів здебільшого на оперативне підтримання і точкове вдосконалення виробництва; деформація інвестиційної поведінки господарюючих суб'єктів; відсутність дієвої мотивації інвестиційної діяльності; невпевненість інвесторів в безпеці інвестування власних коштів; економічні злочини і шахрайські прояви в інвестиційній сфері; низька ефективність використання інвестиційних ресурсів.

5. В Україні спостерігається асиметрія між інвестиційними попитом і пропозицією, обсягами інвестицій і зростанням ВВП, внутрішніми і іноземними інвестиціями, обсягами і структурою інвестицій в регіонально-галузевому розрізі. Залишається незадоволеним інвестиційний попит вітчизняних суб'єктів господарювання, домогосподарств, галузей господарського комплексу, секторів економіки, регіонів і держави в фінансових і матеріальних ресурсах та об'єктах інтелектуальної власності, достатній для повноцінного забезпечення їх життєдіяльності і поступального розвитку. Об'єкти інвестування характеризуються низькою інвестиційною привабливістю. В країні відсутні інвестиційні доктрина, стратегія і політика, спрямовані на формування і ефективне використання інвестиційного потенціалу учасників інвестиційних процесів, створення інвестиційних резервів національної економіки, протидію непродуктивному відпливу капіталу за межі країни, впровадження цивілізованого режиму дивестицій (вилучення інвестицій), забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, запобігання викликам і загрозам в інвестиційній сфері і зниження ризиків реалізації інвестиційних проектів.

6. Здійснена оцінка рівня ІБ України свідчить, що сьогодні: немає чітко визначених національних інтересів в інвестиційній сфері; державні витрати на інвестиції істотно менші за рекомендовані параметри; у домогосподарств ресурси на інвестиції в структурі витрат практично відсутні; вітчизняні страховики, НПФ, фінансові компанії і юридичні особи (лізингодавці) не в змозі виконати притаманні аналогічним інституціям провідних країн світу мобілізаційну й інвестиційну функції. Накопичені за роки незалежності ПІІ в Україну становлять мізерну частку від річних потоків світових ПІІ, а їх обсяг на одну особу в Україні значно поступається аналогічним показникам зарубіжних країн. Україна в міжнародних рейтингах/індексах, що характеризують інвестиційний клімат, посідає непрестижні місця. Відчувається істотний дисбаланс між потребою в інвестиціях та їх фактичною наявністю. Україна не вкладається в більшість порогових значень індикаторів ІБ, що характеризує її вкрай низький рівень та негативно позначається не лише на інвестиційній сфері, а й на стані національної економіки загалом.

7. Значущість обґрунтування моделей забезпечення ІБ України зумовлюється тим, що вони мають: бути керівництвом для визначення вимог до створення і функціонування даної системи, її підсистем і елементів, необхідних для цього ресурсів, засобів, способів, методів і інструментів; напрямів і етапів коригування, оцінки дієвості і ефективності системи; уможливлювати різні рівні захисту об'єктів ІБ; контролювати стан системи; координувати і об'єднувати зусилля суб'єктів забезпечення ІБ. Систему забезпечення ІБ України слід розглядати в функціональному, структурному, процесному і утворювальному аспектах. При цьому необхідно пам'ятати і про чинниковий аспект такої системи, тобто

взаємозв'язок/взаємозалежність/взаємозумовленість її елементів. Кожний аспект формування системи забезпечення ІБ передбачає наявність її відповідної моделі, які з різних ракурсів підводять відповідних розробників і всіх задіяних в ефективному функціонуванні такої системи державних органів, юридичних і фізичних осіб до врахування всіх її складових і компонент для досягнення найкращих результатів, підвищення рівня ІБ України. Комплексний розгляд моделей ІБ повинен містити й характеристику моделі політики ІБ, яка є виразом безпекових вимог до системи її забезпечення. Для повноцінної реалізації запропонованого моделювання системи забезпечення ІБ необхідне оперативне удосконалення її елементів і підсистем, підходів до оцінки її ефективності.

8. Підвищенню рівня ІБ України сприятимуть: удосконалення наукового, нормативно-правового і правозастосовного, програмно-цільового, фінансового, методичного, обліково-аудиторського, інформаційно-аналітичного, інституціонально-технологічного, кадрово-освітнього, організаційного забезпечення формування системи ІБ; чітке визначення засад формування й реалізації державної інвестиційної політики; розвиток контрактного інвестування; усунення адміністративних перешкод інвестиційній діяльності; дотримання державних гарантій безпеки інвестування і повернення іноземних інвестицій; розширення практики укладання міждержавних угод про взаємний захист інвестицій і уникнення подвійного оподаткування; розвиток ДПП в інвестиційній сфері; розширення практики відповідального інвестування; удосконалення методичних підходів до оцінки інвестиційного клімату; забезпечення позитивного інвестиційного іміджу України.

9. Метою здійснюваної поетапно Мінекономрозвитку України оцінки ефективності системи забезпечення ІБ має бути визначення її спроможності забезпечувати належний рівень ІБ України. Завданнями такої оцінки повинні бути: визначення наявності і стану засобів забезпечення ІБ; її здатності запобігати і протидіяти викликам, ендогенним і екзогенним загрозам ІБ; розробка пропозицій з удосконалення даної системи. Вона має включати оцінку економічної і соціальної, абсолютної і відносної, фактичної і очікуваної, кількісно вимірюваної і емпірично/експертно визначеної ефективності, ефективності системи на макро-, мезо-, мікро- і нанорівнях. Підвищенню ефективності системи забезпечення ІБ України і її обґрунтованій оцінці сприятиме запровадження її аудиту.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових виданнях

1. Барановський О. І. Інвестиційна складова фінансової безпеки / О. І. Барановський, М. О. Мороз // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2017. – № 1. – С.47-59 (1 д. а.) (Web of Science) *Особистий внесок автора: визначено напрями досліджень інвестиційної безпеки, проаналізовані підходи до визначення її сутності, запропоновано авторське бачення дефініції «інвестиційна безпека держави» та класифікації її різновидів, наведено характеристику взаємозв'язку і взаємозумовленості складових інвестиційної безпеки держави.*

2. Мороз М. О. Детермінанти інвестиційної безпеки України / М. О. Мороз // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – 2017. – № 2. – С.28-35 (0,83 д. а.) (Index Copernicus, ResearchBib (Японія)).

3. Мороз М. О. Методологічні засади формування системи забезпечення інвестиційної безпеки держави / М. О. Мороз // Фінансовий простір. – 2017. – № 2. – С.40-52 (0,9 д. а.) (EBSCO Publishing (США), Open Academic Journal Index (ОАІ), CiteFactor (США), Universal Impact Factor (Австралія), ResearchBib (Японія)).

4. Мороз М. О. Стан формування системи забезпечення інвестиційної безпеки України / М. О. Мороз // Вісник Університету банківської справи. – 2017. – № 1. – С.30-37 (1 д. а.) (Index Copernicus).

5. Мороз М. О. Моделювання системи забезпечення інвестиційної безпеки України / М. О. Мороз // Бізнес Інформ. – 2017. – № 11. – С. 158–167(0,77 д. а.) (Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США); Index Copernicus (Польща))

Публікації апробаційного характеру

6. Мороз М. О. Сутність інвестиційної безпеки України в сучасних умовах / М. О. Мороз // Розвиток фінансової системи України в умовах економічних перетворень : Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 квіт. 2015 р.) : тези доп. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – С.239-240 (0,15 д. а.).

7. Мороз М. О. Концептуальні засади інвестиційної безпеки держави / М. О. Мороз // Збірник матеріалів Х міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми й перспективи розвитку підприємництва» (м. Харків, 27.11.2015.)–С.17-18.

8. Мороз М. О. Чинники інвестиційної безпеки держави / М. О. Мороз // Актуальні питання функціонування фінансового ринку в умовах кризових явищ світової економіки: збірник матеріалів ІІ Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса 20-21 квітня 2017 р.). – С.87-93 (0,3 д.а.).

9. Мороз М. О. Напрями дослідження інвестиційної безпеки / М. О. Мороз // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : Матеріали ІV Міжнародної науково-практичної конференції (17 березня 2017 р.). – Х.: ХННІ ДВНЗ «УБС», 2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khibs.ubs.edu.ua/naukovadiyalnist/mizhnarodni-naukovi-konferencii/mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenciya-finansovo-kreditna-diyalnist-problemi-teorii-ta-praktiki/> (0,2 д. а.)

10. Мороз М.О. Дотримання інвестиційної безпеки як неодмінна умова інноваційного розвитку економіки України / М. О. Мороз // Інституційні трансформації сучасної економіки: виклики, проблеми, перспективи: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Інституційні трансформації сучасної економіки: виклики, проблеми, перспективи». – Харків: ХІБМ. – 2017. – С.31-34 (0,3 д. а.).

11. Мороз М. О. Різновиди моделей системи забезпечення інвестиційної безпеки України / М. О. Мороз // Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі» (м. Полтава, 2017). – С.178-180 (0,2 д. а.).

12. Мороз М. Передумови загрози інвестиційній безпеці держави / М. Мороз // Проблеми розвитку фінансово-кредитної системи: збірник тез XVII міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів та студентів, 30–31 березня 2017 року / ЛННІ ДВНЗ «Університет банківської справи». – Львів, 2017. – С.148-150 (0,15 д. а.).

13. Мороз М. О. Підвищення рівня інвестиційної безпеки України / М. О. Мороз // Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансові

аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи», 20-21 листопада 2017 року м. Одеса. – С.211-213 (0,15 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Мороз М. О. Інвестиційна безпека України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – ДВНЗ «Університет банківської справи», Київ, 2018.

У дисертації проаналізовані підходи до визначення її сутності, запропоновано авторське бачення дефініції «інвестиційна безпека держави» та класифікації її різновидів. Наведено характеристику взаємозв'язку і взаємозумовленості складових інвестиційної безпеки держави. З'ясовано чинники та загрози інвестиційній безпеці держави. Розглянуто значущість формування системи забезпечення інвестиційної безпеки держави, визначено його методологічні засади.

Критично оцінено стан наукового супроводу формування системи забезпечення інвестиційної безпеки; нормативно-правової бази, що регламентує інвестиційну діяльність та забезпечення інвестиційної безпеки. Охарактеризовано організаційний, статистичний й інформаційно-аналітичний аспекти такого формування. Виявлені чинники низького інвестиційного потенціалу та з'ясовані дестимулятори підвищення рівня інвестиційної безпеки України.

Наголошено на відсутності належного рівня інвестиційної безпеки України та однозначних підходів до оцінки її детермінант і комплексної оцінки стану її формування в країні.

Досліджено підходи до моделювання системи забезпечення інвестиційної безпеки та авторське бачення його сутності. Доведено правомірність розгляду системи забезпечення інвестиційної безпеки України в функціональному, структурному, процесному, утворювальному і чинниковому аспектах. Визначені заходи з забезпечення інвестиційної безпеки України.

Ключові слова: інвестиційна безпека, детермінанти інвестиційної безпеки, загрози інвестиційній безпеці, система забезпечення інвестиційної безпеки держави, моделювання системи забезпечення інвестиційної безпеки, оцінка ефективності системи забезпечення інвестиційної безпеки

АННОТАЦИЯ

Мороз М. А. Инвестиционная безопасность Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – ГВУЗ «Университет банковского дела», Киев, 2018.

В диссертации определены направления исследований инвестиционной безопасности. Проанализированы подходы к определению её сущности, предложено авторское видение дефиниции «инвестиционная безопасность государства» и классификации её разновидностей. Охарактеризованы взаимосвязь и взаимообусловленность составляющих инвестиционной безопасности государства. Выявлены факторы и угрозы инвестиционной безопасности государства. Рассмотрена значимость формирования системы обеспечения инвестиционной безопасности государства, определены его методологические основы. Очерчены основные задания

такой системы и её компоненты. Выявлены приоритетные методы обеспечения и государственного регулирования инвестиционной безопасности национальной экономики. Предложен перечень индикаторов инвестиционной безопасности государства.

Критически оценено состояние научного сопровождения формирования системы обеспечения инвестиционной безопасности; нормативно-правовой базы, регламентирующей инвестиционную деятельность и обеспечение инвестиционной безопасности. Охарактеризованы организационный, статистический и информационно-аналитический аспекты такого формирования. Выявлены факторы низкого инвестиционного потенциала Украины. Определены дестимуляторы повышения уровня её инвестиционной безопасности.

Подчёркнуто отсутствие надлежащего уровня инвестиционной безопасности Украины и однозначных подходов к оценке её детерминант и комплексной оценке состояния её формирования. Выявлено негативное влияние девальвации гривны на инвестиционную безопасность страны. Проанализирована динамика основных показателей, характеризующих состояние инвестиционной сферы в Украине.

Исследованы подходы к моделированию системы обеспечения инвестиционной безопасности и представлено авторское видение его сущности. Доказана правомерность рассмотрения системы обеспечения инвестиционной безопасности Украины в функциональном, структурном, процессном, образующем и факторном аспектах. Определены целевая установка и задания функциональной модели системы обеспечения инвестиционной безопасности. Охарактеризованы функции, субъекты и организационно-экономические механизмы системы обеспечения инвестиционной безопасности Украины. Представлена структурная модель системы обеспечения инвестиционной безопасности. Особенное внимание уделено определению объектов прямого и опосредованного влияния, управляющей и управляемой подсистем, совокупности индикаторов, безопасных уровней, принципов формирования системы инвестиционной безопасности. Детально проанализированы процессная и образующая модели системы обеспечения инвестиционной безопасности и алгоритм комплексной оценки уровня инвестиционной безопасности. Определены мероприятия по обеспечению инвестиционной безопасности Украины.

Ключевые слова: инвестиционная безопасность, детерминанты инвестиционной безопасности, угрозы инвестиционной безопасности, система обеспечения инвестиционной безопасности государства, моделирование системы обеспечения инвестиционной безопасности, оценка эффективности системы обеспечения инвестиционной безопасности

SUMMARY

Moroz M. O. Investment security of Ukraine. – Manuscript.

The dissertation work for a PhD degree in economics, specialty 08.00.08 – money, finance and credit. – SHEI «Banking University», Kyiv, 2018.

It analyzes approaches to the definition of its essence, proposes the author's vision of the definition of «state investment security», and the classification of its varieties. The interrelations and interdependencies of the components of the state's investment security are characterized. Factors and threats to the investment security of the state are identified. The

importance of forming a system to ensure the investment security of the state is considered, and its methodological foundations are defined.

The status of scientific support for the formation of an investment security system is critically assessed, as is the regulatory framework governing investment activities and investment security. The organizational, statistical, analytical and information-based aspects of such a formation are characterized. The factors influencing the low investment potential of Ukraine are revealed. Identified destimulators increase its investment security.

The lack of an adequate level of investment security in Ukraine, unambiguous approaches to assessing its determinants and a comprehensive assessment of the status of its formation are underlined.

The approaches to modeling the system of ensuring investment security are investigated and the author's vision of its essence is presented. The legitimacy of considering the system for ensuring investment security in Ukraine in terms of functional, structural, process-related, constitutive and factorial aspects is proved. Measures are identified to ensure investment security in Ukraine.

Keywords: investment security, the determinants of investment security, threats to investment security, the system of ensuring the investment security of the state, modeling the system of ensuring investment security, evaluating the effectiveness of the system for ensuring investment security